

**Civiltiesību, civilprocesa tiesību un komerc tiesību jomas
2024./2025. akadēmiskā gada vasaras eksāmena teorētiskās
daļas jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa)
vērtēšanas vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi.....	3
1. jautājums. Civiltiesības.....	3
2. jautājums. Civilprocesa tiesības	7
3. jautājums. Komerctiesības.....	9
Praktiskās daļas uzdevums.....	11

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Civiltiesības

Kopīpašuma tiesiskais regulējums

1. Raksturojiet jēdzienu "kopīpašums" (3 punkti)

Kopīpašuma tiesība nozīmē, ka vairākām personām pieder viena un tā pati lieta, kas nav fiziski sadalīta, bet starp īpašniekiem domājamās daļās ir sadalīts tikai īpašuma tiesības saturs. Katrs kopīpašnieks var ar savu domājamo daļu brīvi rīkoties, bet rīcībai ar kopīpašumā esošu lietu nepieciešama visu kopīpašnieku piekrišana.

3 punkti par atbildi, kurā pieminēti visi 3 kopīpašuma jēdziena satura elementi:

1. Lieta vienlaicīgi pieder vairākām personām;
2. Īpašuma tiesība starp personām sadalīta domājamās daļās;
3. Ar domājamo daļu var katrs rīkoties brīvi, bet ar kopīpašuma priekšmetu – tikai visi kopā.

2 punkti par atbildi, kurā minēti vismaz 2 kopīpašuma jēdziena satura elementi.

1 punkts par atbildi, kurā minēts tikai 1 kopīpašuma jēdziena satura elements.

2. Uzskaitiet un raksturojiet kopīpašnieka tiesības un pienākumus kopīpašumā (4 punkti).

Tiesības:

1. Rīcības tiesība: Rīkoties ar visu kopīpašuma priekšmetu vai arī kādu noteiktu tā daļu kopīpašnieks drīkst tikai ar visu kopīpašnieku piekrišanu. Bet ar savu domājamo daļu katrs kopīpašnieks tiesīgs rīkoties atsevišķi (atsavināt vai iekļāt). Taču, ir izņēmums, kad kopīpašnieks bez pārējo (vai visu) kopīpašnieku piekrišanas tiesīgs izdarīt kopīpašuma priekšmetā tādus nepieciešamos izlabojumus, kas glābtu kopīpašumā esošu lietu no bojāejas vai bojāšanās.

2. Tiesība gūt labumu no lietas: Visi kopīpašnieki tiesīgi izmantot visas lietas derīgās īpašības (lietot lietu) un gūt visus labumus, kādus kopējā lieta dod. Šos labumus viņi saņem samērīgi ar katra domājamo daļu.

3. Tiesība prasīt dalītas lietošanas kārtības noteikšanu: katrs kopīpašnieks tiesīgs prasīt noteikt kopīpašumā esošās lietas dalītas lietošanas kārtību un atsevišķi lietot viņam nodoto kopīgās lietas daļu, ja kopīpašnieki nevar par to vienoties.

4. Pirmpirkuma tiesība: ja kāds no nekustamā īpašuma kopīpašniekiem atsavina (pārdod) savu domājamo daļu personai (sākotnējam pircējam), kas nav kopīpašnieks, pārējiem kopīpašniekiem ir pirmpirkuma tiesība iegūt šo daļu, iestājoties jau noslēgtajā pirkuma līgumā sākotnējā pircēja vietā.

5. Izpirkuma tiesība: ja kāds no kopīpašniekiem ir pārdevis savu domājamo daļu trešajai personai (sākotnējam pircējam), nepiedāvājot pārējiem kopīpašniekiem izlietot pirmpirkuma tiesību, un šīs trešās personas īpašuma tiesība ir nostiprināta zemesgrāmatā, pārējiem kopīpašniekiem ir izpirkuma tiesība, kas izlietojama tiesas ceļā.

6. Tiesība prasīt kopīpašuma izbeigšanu ar dalīšanu: Kopīpašuma izbeigšana ar dalīšanu ir viens no īpašuma tiesības kopīgas piederības izbeigšanas veidiem, proti, dalīšanas rezultātā kopīpašums var tikt izbeigts pilnībā vai arī vienīgi attiecībā uz to kopīpašnieku, kurš vēlas izstāties vai tiek „izslēgts” no kopīpašuma.

7. Protesta tiesība: katram kopīpašniekam ir tiesība protestēt pret viena vai visu pārējo kopīpašnieku faktisku vai juridiska rakstura rīcību, ja tie rīkojas bez kopīpašnieka piekrišanas un aizskar viņa kā kopīpašnieka tiesības vai likumiskās intereses (ja, piemēram, kopīgā lieta tiek apgrūtināta ar lietu vai saistību tiesībām vai atsavināta).

Pienākumi:

1. Pienākums nest uz kopīgo lietu guļošās nastas, apgrūtinājumus un segt lietas uzturēšanai vajadzīgo izdevumus samērīgi ar katra kopīpašnieka domājamo daļu.

2. Zaudējumu atlīdzināšanas pienākums: katram kopīpašniekam, kurs rīkojies ar kopīgo lietu bez pārējo kopīpašnieku piekrišanas, ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ja tādu radušies šādas rīcības dēļ.

3. Pirmpirkuma tiesības piedāvāšanas pienākums: ja kāds no nekustamā īpašuma kopīpašniekiem atsavina (pārdod) savu domājamo daļu personai (sākotnējam pircējam), kas nav kopīpašnieks, šāda kopīpašnieka (pārdevēja) pienākums ir paziņot pārējiem kopīpašniekiem par notikušo pārdošanu, piedāvājot izlietot pirmpirkuma tiesību.

Sniegtajā atbildē tiesības un pienākumi var būt strikti nodalīti vai raksturoti jauktā secībā. Tas vērtējumu un punktu skaitu neietekmē.

4 punkti par atbildi, kurā minēti un īsi raksturoti visi vai vismaz 6 no kopīpašnieka tiesību satura elementiem (3 punkti) un visi vai vismaz 2 no 3 pienākumu satura elementiem. Turklāt pieļaujams, ka raksturojot 1.punktā minēto pienākumu, students piemin vai nu tikai nastas vai apgrūtinājumus, vai izdevumus. (1 punkts) Formulējumi var būt citādāki, bet noteikti ir jābūt saprotamai domai un ir jābūt lietotiem juridiski korektiem jēdzieniem – rīcība, lietošana, dalītas lietošanas kārtība, tiesība prasīt kopīpašuma izbeigšanu (dalīšanu), pirmpirkuma un izpirkuma tiesība, protesta tiesība.

Atbildē obligāti jābūt pieminētai un raksturotai rīcības tiesībai un norādei, ka rīkoties ar kopīpašuma priekšmetu var tikai ar visu kopīpašnieku piekrišanu, bet ar savu domājamo daļu kopīpašnieks tiesīgs rīkoties atsevišķi. Kā arī, lietojot kopīgo lietu, kopīpašnieks gūst labumus samērīgi ar savu domājamo daļu.

3 punkti par atbildi, kurā minēti un īsi raksturoti vismaz 4 vai 5 no kopīpašnieka tiesību satura elementiem (2 punkti) un vismaz 1 no 3 pienākumu satura elementiem. (1 punkts)

Turklāt pieļaujams, ka, raksturojot 1.punktā minēto pienākumu, students piemin vai nu tikai nastas vai apgrūtinājumus, vai izdevumus. Formulējumi var būt citādāki, bet noteikti ir jābūt saprotamai domai un ir jābūt lietotiem juridiski korektiem jēdzieniem – rīcība, lietošana, dalītas lietošanas kārtība, tiesība prasīt kopīpašuma izbeigšanu (dalīšanu), pirmpirkuma un izpirkuma tiesība, protesta tiesība.

2 punkti par atbildi, kurā minēti un īsi raksturoti vismaz 3 no kopīpašnieka tiesību satura elementiem (1 punkts) un vismaz 1 no 3 pienākumu satura elementiem. (1 punkts) Turklāt pieļaujams, ka raksturojot 1.punktā minēto pienākumu, students piemin vai nu nastas vai apgrūtinājumus, vai izdevumus.

VAI minēti un īsi raksturoti vismaz 5 no kopīpašnieka tiesību un pienākumu satura elementiem. Formulējumi var būt citādāki, bet noteikti ir jābūt saprotamai domai un ir jābūt lietotiem juridiski korektiem jēdzieniem. Atbildē lietoti termini rīcība, lietošana, dalītas lietošanas kārtība, tiesība prasīt kopīpašuma izbeigšanu (dalīšanu), pirmpirkuma un izpirkuma tiesība, protesta tiesība vai arī daļa no šiem terminiem nav precīzi nosaukta, bet izriet no sniegtā paplašinātā skaidrojuma vai ilustrējošā piemēra (t.i., students nav spējis precīzi nosaukt terminu, bet no atbildes skaidrs, ka studentam ir izpratne par to).

1 punkts par atbildi, kurā īsi raksturoti vismaz 3 no kopīpašnieka tiesību un pienākumu satura elementiem. Turklāt pieļaujams, ka, raksturojot 1.punktā minēto pienākumu, students piemin vai nu tikai nastas vai apgrūtinājumus, vai izdevumus. Raksturojums katram elementam pēc būtības sniegts pareizs, tomēr nepilnīgs.

VAI uzskaitīti vismaz 6 kopīpašuma tiesību un pienākumu satura elementi, bet raksturojums nav sniegts.

3. Nosauciet kopīpašuma izbeigšanas veidus un vismaz 2 nosauktos veidus ilustrējiet ar piemēriem (3 punkti)

Kopīpašuma izbeigšanas veidi:

- 1) reālā sadale (uzliekot, kad vajadzīgs, viena daļai zināmus servitūtus par labu otra daļai);
- 2) visas lietas vai daļas atdošana vienam vai vairākiem kopīpašniekiem ar pienākumu atlīdzināt daļu naudā;
- 3) lietas vai daļas pārdošana;
- 4) nekustamā īpašuma sadalīšana dzīvokļu īpašumos.
- 5) jautājuma izšķiršana ar lozi, kas patiesībā ir nevis kopīpašuma izbeigšanas veids, bet gan tā izraudzīšanās "galējais līdzeklis";

3 punkti par atbildi, kurā uzskaitīti visi 5 (tostarp "loze") vai 4 īstie kopīpašuma izbeigšanas veidi un vismaz 2 nosauktie veidi ilustrēti ar piemēriem. Ilustratīvajam piemēram jāliecina, ka studentam ir izpratne par attiecīgā kopīpašuma izbeigšanas veida būtību/praktisko izpausmi.

2 punkti par atbildi, kurā uzskaitīti 3 vai 2 īstie kopīpašuma izbeigšanas veidi un vismaz 1 nosauktais veids ilustrēts ar piemēru. Ilustratīvajam piemēram jāliecina, ka studentam ir izpratne par attiecīgā kopīpašuma izbeigšanas veida būtību/praktisko izpausmi.

1 punkts par atbildi, kurā norādīts 1 īstais kopīpašuma izbeigšanas veids.

Kompensējošā punkta iespējas, nepārsniedzot 10 punktus par visu atbildi (vērtētāja tiesība, ne pienākums, ņemot vērā kopējo studenta atbildi):

[1] Papildu punkts pie 2. jautājuma tiek piešķirts, ja ir pareizi nosaukti/raksturoti visi kopīpašnieka tiesību un pienākumu satura elementi.

[2] Papildu punkts pie 3. jautājuma tiek piešķirts, ja ir pareizi nosaukti visi 5 vai īstie 4 kopīpašuma izbeigšanas veidi un vismaz 2 no kopīpašuma izbeigšanas veidiem ir skaidroti vai ilustrēti ar piemēru (iespējamais skaidrojums sniegts pie katra kopīpašuma izbeigšanas veida iekavās, taču tas var atšķirties no studenta sniegtā skaidrojuma; būtiskākais, ka studenta skaidrojums attiecīgo izbeigšanas veidu raksturo pēc būtības):

1) reālā sadale (uzliekot, kad vajadzīgs, viena daļai zināmus servitūtus par labu otra daļai): (kopīgā lieta tiek sadalīta vairākās patstāvīgās lietās un katra no tām tiek piespriesta attiecīgā kopīpašnieka individuālā īpašumā vai dažu kopīpašnieku kopīpašumā. Šāds sadales veids iespējams, ja kopīpašuma esošā lieta ir tiesiski (juridiski) dalāma un nepastāv dalīšanas ierobežojumi vai aizliegumi;

2) visas lietas vai daļas atdošana vienam vai vairākiem kopīpašniekiem ar pienākumu atlīdzināt daļu naudā: (piemēro, ja kopīpašumā esošo lietu nav iespējams reāli sadalīt vai ir citi pamatoti apstākļi; kopīpašnieks vai kopīpašnieki, kuriem lieta vai lietas daļa atdota, jādod atlīdzība naudā kopīpašniekiem, kuriem jāsamierinās ar atlīdzību naudā);

3) lietas vai daļas pārdošana: (kopīgās lietas pārdošanas rezultātā ieņemtā atlīdzība dalāma starp kopīpašniekiem atbilstoši viņu domājamo daļu lielumam. Atkarībā no apstākļiem tiesa var noteikt lietas pārdošanu starp pašiem kopīpašniekiem vai atklātā izsolē);

4) nekustamā īpašuma sadalīšana dzīvokļu īpašumos: (ja kopīpašuma priekšmets ir nekustams īpašums, kurā ietilpst ēka ar dzīvojamām telpām, un nav iespējams piespriest katram no kopīpašniekiem reālas daļas, tiesa pēc iespējas nosaka nekustamā īpašuma sadali dzīvokļu īpašumos);

5) jautājuma izšķiršana ar lozi: (izšķiršana ar lozi, īpaši tad, kad jāizšķir, kuram no kopīpašniekiem paturēt sev pašu lietu vai daļu un kurš no viņiem apmierināms ar naudu, nav patstāvīgs dalīšanas veids, bet gan konkrēta dalīšanas veida noteikšanas līdzeklis).

[3] Ja students parādījis papildu zināšanas un atsaucies uz jaunāko judikatūru, doktrīnu, sniedzis ilustratīvus piemērus, atklājis problemātiku vai atbildē iekļāvis citu informāciju, kas nav uzskatāma par lieku, bet norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu.

* Ja tiek piešķirt papildu punkts, tas tiek ietverts atbildes vērtējumā par atbilstošo komponenti.

****Ja atbilde satur lieku informāciju, kas nav atbilde uz jautājumu vai tā komponentēm, vērtētājs ir tiesīgs samazināt vērtējumu.**

2. jautājums. Civilprocesa tiesības

Puses un citi lietas dalībnieki, to tiesības un pienākumi.

1. Lietas dalībnieka jēdziens civilprocesā. Lietas dalībnieka negodprātīga tiesību un pienākumu izmantošana (4 punkti)

Lietas dalībnieki ir puses, trešās personas, pušu un trešo personu pārstāvji, prokurors, tās valsts vai pašvaldību iestādes un personas, kurām ar likumu piešķirtas tiesības aizstāvēt tiesā citu personu tiesības un ar likumu aizsargātās intereses, institūcijas, kuras likumā paredzētajos gadījumos pieaicina atzinuma došanai, šo personu pārstāvji **(1 punkts)**.

Valsts un pašvaldību iestādes, kurām ar likumu piešķirtas tiesības aizstāvēt tiesā citu personu tiesības un ar likumu aizsargātās intereses, var būt lietas dalībnieki neatkarīgi no tā, vai tās ir juridiskās personas.

Lietas dalībnieks var būt persona, kurai ir civilprocesuālā tiesībspēja un rīcībspēja **(1 punkts)**.

Civilprocesa likums paredz, ka tiesnesis/tiesa var uzlikt sodu lietas dalībniekiem par negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu vai necieņu pret tiesu, kas var izpausties, piemēram, ja lietas dalībnieks negodprātīgi izmanto savas tiesības vai negodprātīgi pilda savus pienākumus, tajā skaitā sniedz tiesai apzināti nepatiesas ziņas par faktiem un lietas apstākļiem vai apzināti ar darbību vai bezdarbību novilcina lietas vai jautājuma izskatīšanu; izrāda necieņu pret tiesu — jebkura rīcība, kas liecina par tiesas sēdē vai tiesā pastāvošo noteikumu klaju ignorēšanu; par apzināti nepatieša pieteikuma, prasības pieteikuma vai sūdzības, izņemot blakus sūdzības, apelācijas vai kasācijas sūdzības, iesniegšanu nolūkā sasniegt prettiesisku mērķi vai kavēt tiesību vai likumisko interešu aizsardzību **(2 punkti)**.

4 punkti- sniegta pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (2 punkti) un lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (2 punkti).

3 punkti- sniegta daļēji pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (1 punkts) un pareiza atbilde par lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (2 punkti) vai arī pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (2 punkti) un daļēji pareiza atbilde par lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (1 punkts).

2 punkti- sniegta pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (2 punkti) vai lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (2 punkti), vai arī daļēji pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (1 punkts) un daļēji pareiza atbilde par lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (1 punkts).

1 punkts- sniegta daļēji pareiza atbilde par lietas dalībnieka jēdzienu (1 punkts) vai lietas dalībnieka negodprātīgu tiesību un pienākumu izmantošanu (1 punkts).

2. Puses civilprocesā, pušu civilprocesuālās tiesības (3 punkti)

Civilprocesā par pusēm — prasītāju un atbildētāju — var būt jebkura fiziskā vai juridiskā persona (**1 punkts**).

Pušu civilprocesuālās tiesības: iepazīties ar lietas materiāliem un izgatavot to atvasinājumus; piedalīties tiesas sēdē; pieteikt noraidījumus; iesniegt pierādījumus; piedalīties pierādījumu pārbaudīšanā; pieteikt lūgumus; dot tiesai mutvārdu un rakstveida paskaidrojumus; izteikt savus argumentus un apsvērumus; celt iebildumus pret citu lietas dalībnieku lūgumiem, argumentiem un apsvērumiem; pārsūdzēt tiesas spriedumus un lēmumus; saņemt spriedumu, lēmumu un citus lietā esošos dokumentus vai to atvasinājumus, kā arī izmantot citas procesuālās tiesības, kuras tām piešķirtas ar Civilprocesa likumu.

Prasītājs ir tiesīgs: pilnīgi vai daļēji atteikties no prasības; samazināt prasījumu apmēru; rakstveidā grozīt prasības pamatu vai priekšmetu vai palielināt prasījumu apmēru, iekams nav uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības.

Atbildētājs ir tiesīgs pilnīgi vai daļēji atzīt prasību, celt iebildumus pret prasību vai celt pretprasību.

Puses var vienoties par mediācijas izmantošanu, kā arī noslēgt izlīgumu vai vienoties par lietas nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā.

Pusēm savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda godprātīgi (**2 punkti**).

3 punkti – sniegta pareiza atbilde par pusēm (1 punkts) un to civilprocesuālajām tiesībām, norādot vismaz piecas pušu tiesības, kā arī tikai prasītājam un atbildētājam piemītošās tiesības (2 punkti).

2 punkti – sniegta pareiza atbilde par pusēm (1 punkts) un daļēji pareiza atbilde par pušu civilprocesuālajām tiesībām (1 punkts), vai arī sniegta pareiza atbilde tikai par pušu civilprocesuālajām tiesībām, norādot vismaz piecas pušu tiesības, kā arī tikai prasītājam un atbildētājam piemītošās tiesības (2 punkti).

1 punkts – sniegta pareiza atbilde par pusēm (1 punkts) vai daļēji pareiza atbilde par pušu civilprocesuālajām tiesībām (1 punkts).

3. Pušu pienākumi civilprocesā (3 punkti)

Civilprocesa likuma 74. pantā minēti galvenie pušu pienākumi: ierasties pēc tiesas aicinājuma tiesā; savlaicīgi rakstveidā paziņot par iemesliem, kuru dēļ nevar ierasties uz tiesas sēdi, iesniedzot par to pierādījumus; nodrošināt tulka palīdzību, ja tās nepārvalda tiesvedības valodu, izņemot Civilprocesa likumā noteiktos gadījumus, tajā skaitā nodrošināt tulka palīdzību arī ekspertiem vai lieciniekiem, kas izsaukti pēc pušu lūguma, ja eksperts vai

liecinieks nepārvalda tiesvedības valodu; izpildīt citus procesuālos pienākumus, kuri tām uzlikti saskaņā ar Civilprocesa likumu.

3 punkti - pareizi nosaukti vismaz trīs galvenie CPL 74. pantā minētie pienākumi

2 punkti - pareizi nosaukti vismaz divi galvenie CPL 74. pantā minētie pienākumi.

1 punkts - pareizi nosaukts vismaz viens galvenais CPL 74. pantā minētais pienākums.

3. jautājums. Komerctiesības

Uzņēmuma pāreja un tās tiesiskās sekas

1. Raksturojiet uzņēmuma pārejas jēdzienu un priekšnoteikumus (4 punkti)

No komerctiesiskā viedokļa uzņēmuma pāreja nozīmē uzņēmuma – kā organizatoriski saimnieciskās vienības – īpašnieka maiņu, saglabājot uzņēmuma ekonomisko identitāti un turpinot uzņēmuma darbību, kas parasti izpaužas kā uzņēmuma atsavināšana uz atsavinājuma līguma (visbiežāk tas būs pirkuma līgums) pamata, kam seko rīcības darījumu noslēgšana par īpašuma tiesību uz uzņēmumā ietilpstošo aktīvu nodošanu ieguvējam. **(2 punkti)** Atbilstoši Senāta praksei (pamatojoties uz EST praksi, jo sevišķi Spijkers lietā) uzņēmuma pāreja saistīta ar piecu vispārīgu kritēriju vērtējumu: 1) uzņēmuma veida vai rakstura izvērtēšana; 2) ķermenisku (nekustamais īpašums, kustamas lietas) un bezķermenisku lietu, kā arī labumu (zinātība, izgudrojumi) pāreja; 3) vai lielākā daļa darbinieku ir pārņemti; 4) vai klienti ir pārņemti; 5) saimnieciskās darbības funkciju līdzība pirms un pēc pārejas. **(2 punkti)**

2 punkti par atbildi, kurā pietiekami izsmēloši raksturots uzņēmuma pārejas jēdziens.

1 punkts par atbildi, kurā daļēji raksturots uzņēmuma pārejas jēdziens.

2 punkti par atbildi, kurā norādīti trīs līdz četri uzņēmuma pārejas priekšnoteikumi, bet

1 punkts – ja norādīti vismaz divi no tiem.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

2. Darbinieku aizsardzība uzņēmuma pārejas gadījumā (3 punkti)

Uzņēmuma pārejas gadījumā turpina būt spēkā darba līgumi, kuri noslēgti ar uzņēmumā nodarbinātajiem darbiniekiem. **(1 punkts)** Tāpat uzņēmuma ieguvējam ir saistošs darba koplīgums līdz brīdim, kad tas nezaudē savu spēku (termiņš, jauna darba koplīguma spēkā stāšanās vai arī cita darba koplīguma noteikumu attiecināšanas brīdis). Jāņem vērā, ka viena gada laikā pēc uzņēmuma pārejas darba koplīguma noteikumi nav grozāmi par sliktu

darbiniekiem. **(1 punkts)** Uzņēmuma nodevējam un ieguvējam ir pienākums informēt savus darbiniekus par paredzēto uzņēmuma pāreju, kā arī veikt konsultēšanos ar darbiniekiem, ja uzņēmuma pāreja saistīta ar organizatorisku, tehnoloģisku vai sociālu pasākumu veikšanu attiecībā uz darbiniekiem. **(1 punkts)**

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz darba līguma spēkā esamību uzņēmuma pārejas gadījumā.

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz darba koplīguma spēkā esamību uzņēmuma pārejas gadījumā.

1 punkts par atbildi, kurā norādīts uz darbinieku informēšanas pienākumu uzņēmuma pārejas gadījumā.

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

3. Īsi aprakstiet uzņēmuma pārejas tiesiskās sekas (3 punkti)

Uzņēmuma pāreja ieguvējam nozīmē to, ka ieguvējs iegūst ne vien uzņēmumu, bet arī prasījumus un saistības, kuras ir attiecināmas uz šo uzņēmumu. **(1 punkts)**

Izņēmums ir saistības, kuras radušās pirms uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas citas personas īpašumā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestāties piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas. Par šādām saistībām uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri. **(2 punkti)**

1 punkts par atbildi, kurā norādīts, ka uzņēmuma pārejas gadījumā ieguvējs iegūst arī prasījumus un saistības saistībā ar nodoto uzņēmumu.

2 punkti par atbildi, kurā norādīts uz nodevēja un ieguvēja solidāro atbildību par saistību, kura radusies pirms pārejas un kuras izpildes termiņš vai nosacījums iestāties piecu gadu laikā pēc tās, bet 1 punkts, ja norādīts uz nodevēja atbildību par šāda veida saistībām noteiktā termiņā (pat ja termiņa garums nav norādīts atbildē).

Punktu var piešķirt arī par tāda nozīmīga aspekta norādīšanu, par kuru punkta piešķiršana nav paredzēta (ar nosacījumu, ka netiek pārsniegts punktu daudzums, kas piešķirams par šo komponenti).

Praktiskās daļas uzdevums

Guntis Gudrītis jau ilgstoši bija apdomājis nomainīt vannu sava dzīvokļa vannas istabā, jo esošā vanna bija nolietota un ieguvusi dzeltenīgu nokrāsu. Beidzot sagaidījis atvaļinājumu, viņš izlēma vienu no atvaļinājuma dienām veltīt vannas nomaiņai. Izvēlētais dienas rītā Guntis sazvanījās ar sev labi zināmo santehniķi Klāvu Kāpostu, kurš nesen bija ieguvis santehniķa (sanitārtehnisko iekārtu montētāja) sertifikātu vienā no Rīgas apmācību centriem. Klāvs piekrita nomainīt vannu tajā pašā dienā, norādot uz to, ka parasti par vannas nomaiņu prasa 250 eiro atlīdzību, taču Guntim kā labam paziņam to nomainīs par 50 eiro. Guntis tam piekrita, un abi sarunāja, ka satiksies slavenajā būvmateriālu veikalā "Galapunkts" piemērotas vannas iegādei. Pēc brīža abi divi satikās šajā veikalā un no vairākām veikalā pieejamām vannām Guntis izvēlējās piemērotāko, norēķinājās par to; pēc tam viņi abi divi iekrāva vannu Gunta noīrētā mikroautobusā, un Guntis aizbrauca mājup. Pēc tam viņi abi divi uznesa vannu uz Gunta dzīvokli, un Klāvs uzsāka tās uzstādīšanu. Drīz vien vanna tika uzstādīta, priecīgais Guntis samaksāja Klāvam nolīgto naudas summu 50 eiro, vienlaikus izlemjot vakarpusē izmēģināt vannu un tajā laiski atpūsties.

Piepildījis vannu pilnu ar ūdeni, Guntis nevarēja vien nopriecāties par veiksmīgo lēmumu nomainīt vannu. Taču pēkšņi viņš izdzirdēja neparastu troksni vannas apakšā un tajā pašā brīdī ieraudzīja, ka ūdens no vannas apakšas sāk izplūst uz vannas istabas grīdas. Mēģinot apturēt ūdens noplūdi, Guntis žigli izklāja dvieļus uz vannas istabas grīdas un mēģināja savākt uz grīdas esošo ūdeni, taču tas pārāk nelīdzēja un izlijušo ūdeni daudz neizdevās savākt. Pēc brīža pie dzīvokļa durvīm zvanīja kaimiņš Varis Skarbais un dusmīgs norūca, ka Guntis ir Vari applūdinājis un sabojājis viņa nesen izremontēto vannas istabu. Kā vēlāk izrādījās, atbilstoši Vara Skarbā pasūtītās ekspertīzes slēdzienam, ko sagatavoja tehnisko zinātņu profesors, ūdens noplūdes cēlonis bija nekvalitatīvs caurules savienojums ar citu cauruli. Tāpat atbilstoši Vara Skarbā pieaicinātā būvkomersanta sastādītai tāmei remonta izmaksas veido 10 000 eiro, taču Varim pašam nebija naudas vannas istabas remontam.

Pēc notikušā Varis vērsās pie Gunta, pieprasot šo naudu atlīdzināt, taču izmisušais Guntis vien nomurmināja, ka arī viņam nav tādas naudas, tāpēc jāvērsas pie Klāva, kurš uzstādīja vannu un līdz ar to "ir pie visa vainīgs". Sazvanot Klāvu, Guntis viņam lūdza atlīdzināt Vara izdevumus, bet Klāvs sašutis aizrādīja, ka viņš "ir tikai meistars, kurš uzstādīja Gunta izvēlēto vannu". Klāvs arī piebilda, ka komplektā ar vannu nākusī savienojuma caurule bija nekvalitatīva, tamdēļ neizdevās izveidot ūdens noturīgu savienojumu. Tāpēc viņš rosināja Gunti ieteikt Varim vislabāko risinājumu, kāds varētu būt, proti, Varim vajadzētu vērsties pie veikala "Galapunkts" īpašnieka ar pieprasījumu segt dzīvokļa remonta izmaksas, kuras radušās pārdotās nekvalitatīvās vannas piederumu dēļ. Klāvs arī ieminējās, ka kaut kad ir lasījis vienu tieslietu žurnālu un atceras, ka "abu starpā nekāds nopietnais līgums nav ticis noslēgts, jo sarunātā atlīdzība ir bijusi smieklīgi zema un palīdzēšana notikusi vien pa draugam". Pēc dažām dienām saticis Vari, Guntis viņam lepni paziņoja, ka ir atrasts risinājums un atstāstīja Klāva ieteikumu par vērsanos pie veikala "Galapunkts" īpašnieka, pasniedzot Varim veikala kvīti par vannas iegādi. To izdzirdot, Varis kļuva pikts, sagrāba kvīti un, nikni nošņācoties, "lai tik vainīgais saturas", aizgāja prom.

Jautājumi:

- 1) Vai Varim ir prasījums pret kādu iepriekš aprakstītajā situācijā? Risinājumā nepieciešams izmantot prasījumu metodi, rūpīgi analizējot kāzusa tekstā norādītos lietas apstākļus un Klāva un Gunta izteiktos argumentus. Risinājumā jāizmanto atbilstoša juridiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams apzināti) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts).
- 2) Kāds ir prasības priekšmets un prasījums? Atbildi pamatot.
- 3) Norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus un, vadoties no kāzusā norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību.

Sagaidāmais risinājums

1) Vai Varim ir prasījums pret kādu iepriekš aprakstītajā situācijā? Risinājumā nepieciešams izmantot prasījumu metodi, rūpīgi analizējot kāzusa tekstā norādītos lietas apstākļus un Klāva un Gunta izteiktos argumentus. Risinājumā jāizmanto atbilstoša juridiskā terminoloģija, pat ja kāzusa tekstā (iespējams apzināti) izmantota neatbilstoša terminoloģija (izņemot gadījumu, ja risinājumā tiek citēts kāzusa teksts).

Atruna: Tā kā kāzusā iespējami vairāki prasījumi, sagaidāmā risinājumā tiek vērtēts tas Vara prasījums, kas būtu visatbilstošākais no kāzusa situācijas viedokļa. Vienlaikus šī prasījuma risinājumā tiek sniegts pamatojums, kādēļ nav pamatoti citi iespējamie Vara prasījumi.

Varim Skarbajam varētu būt prasījums pret Klāvu Kāpostu par zaudējumu atlīdzības 10 000 euro apmērā samaksu, pamatojoties uz Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma (turpmāk – Civillikums) 1779. pantu.

Šāds prasījums pastāv, ja konstatējami zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi par Varim nodarīto mantisko kaitējumu minētajā apmērā.

Saskaņā ar valdošo zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumu teoriju jākonstatē trīs zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumi, proti, 1) Klāva prettiesiska vainojama rīcība, 2) zaudējumu esība un apmērs un 3) cēloniskais sakars.

Vispirms jāatzīmē, ka Klāva prettiesiskā rīcība saistīta ar viņa rīcību darbības formā, neatbilstoši uzstādot vannu, kas bija par cēloni Vara dzīvokļa applūdināšanai. Šādas prettiesiskas rīcības esību pamato kāzusā norādītais, ka atbilstoši tehnisko zinātņu profesora ekspertīzes atzinumam "ūdens noplūdes cēlonis bija nekvalitatīvs caurules savienojums ar citu cauruli". Līdz ar to Klāvam kā santehniķim bija pienākums atbilstoši mutiski noslēgtajam līgumam ar Gunti uzstādīt vannu, tostarp nodrošinot atbilstošus cauruļu savienojumus, ko viņš neizdarīja. Kaut šis pienākums radies uz noslēgtā uzņēmuma līguma (Civillikuma terminoloģijā) pamata, tiesiskā attiecība starp Vari un Klāvu pastāv uz ārpuslīgumiska pārkāpuma jeb delikta pamata, kas ir viens no saistības rašanās pamatiem atbilstoši Civillikuma atzītajai saistības rašanās pamatu trihotomijai (Civillikuma 1402. pants). Vienlaikus jāņem vērā, ka konkrētā gadījumā konstatējams tipisks delikts saistībā ar

Varim piederošās lietas prettiesīgu bojāšanu, kura ietvaros piemērojama vispārīgā zaudējumu atlīdzības prasījuma norma, proti, Civillikuma 1779. pants (Civillikuma 2354. pants). Kopsakarā ar Vara prettiesisku rīcību jāvērtē arī viņa vaina. Šajā gadījumā Vara vaina izriet no tā, ka viņam kā sertificētam santehniķim (sanitārtehnisko iekārtu montētājam), uz ko norādīts kāzusā, vajadzēja apzināties, ka nepieciešams atbilstoši savienot caurules vannas uzstādīšanai un saprast savas rīcības sekas, taču viņš to neņēma vērā.

Šajā situācijā nav pamata konstatēt nejaušu šķērsli, jo neatbilstošas cauruļu savienošanas sekas bija paredzamas un novēršamas, izrādot konkrētā gadījuma apstākļiem atbilstošo un nepieciešamo rūpību vannas uzstādīšanas laikā.

Nevar konstatēt Gunta kā kaimiņa vainu santehniķa izvēlē (*culpa in eligendo*, Civillikuma 1782. pants), ņemot vērā to, ka viņš ir pievērsis uzmanību atbilstoša uzņēmēja (uzņēmuma līguma terminoloģijā) izvēlei, jo – kā norādīts kāzusa tekstā – Klāvs ir sertificēts santehniķis ar atbilstošu zināšanu līmeni, ko apliecina apmācības centra izsniegts sertifikāts (sk. arī Senāta 2022. gada 4. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-8/20022 15.3. apakšpunktu). Šis apsvērums arī nozīmē, ka Guntis ir spējīgs atspēkot savas vainas prezumpciju par neatbilstoša uzņēmēja izvēli, kas atbilstoši minētai normai izslēdz Vara prasījumu pret Gunti. No šāda viedokļa Vara iespējamais prasījums pret Gunti būtu nepamatots, jo, kaut saistītos ar vainas prezumpciju atbilstoši iepriekš pieminētai normai, Guntis šo prezumpciju atspēkotu un līdz ar to nebūtu konstatējama viņa vaina kā atbildības priekšnoteikums.

Tāpat šajā gadījumā nevar konstatēt Vara kā cietušā rūpības neesību (Civillikuma 1776. pants), jo viņš nevarēja nedz zināt par vannas uzstādīšanu kaimiņa dzīvoklī, nedz novērst draudošā kaitējuma rašanos. Tieši otrādi: Varis nekavējoties reaģēja jau dzīvokļa applūdināšanas laikā, dodoties uz Gunta dzīvokli.

Zaudējumu apmērs ir konstatējams prasītā apmērā atbilstoši būvkomersanta sastādītajai tāmei, uz ko norādīts kāzusā. Tas apstāklis, ka Varis nav veicis remontu un samaksājis remonta izdevumus, nenozīmē, ka viņam nav radušies zaudējumi mantas samazinājuma (t. i., aktīvu samazinājuma vai pasīvu palielinājuma) veidā, jo kaitējums viņa dzīvoklim ir jau noticis applūdināšanas brīdī un ir nepieciešami līdzekļi, lai remonta ceļā atjaunotu tādu dzīvokļa stāvokli, kāds tas bija pirms kaitējuma nodarīšanas.

Visbeidzot, šie nodarītie zaudējumi atrodas cēloniskā sakarā ar Klāva prettiesisku vainojamu rīcību, kura bija cēlonis tam, ka kaitējums radies un bez tās šie zaudējumi nerastos. Tādējādi no adekvātās cēlonības teorijas viedokļa vairāku cēloņu gadījumā cēlonība pamatota tieši ar Klāva rīcību kā adekvāto cēloni, kas noveda pie zaudējumu nodarīšanas Varim.

Šajā ziņā jāatzīmē, ka Klāva apgalvojums, ka "savienojuma caurule bija nekvalitatīva, tamdēļ neizdevās izveidot ūdens noturīgu savienojumu", nav pamatots. Šis apgalvojums ir pretrunā ar kāzusa tekstā norādīto un iepriekš vērtēto atzinumu, ka dzīvokļa applūdināšanas cēlonis ir neatbilstoša cauruļu savienošana. Līdz ar to nevar konstatēt veikala īpašnieka kā vannas un tās piederumu pārdevēja rīcību kā cēloni dzīvokļa applūdināšanai, jo savienojuma caurules

trūkums ("defekts"), pat ja tāds būtu bijis, konkrētā gadījuma apstākļos nav bijis cēlonis dzīvokļa applūdināšanai.

Līdz ar prasījums par zaudējumu atlīdzības samaksu ir pamatots 10 000 euro apmērā.

2) kāds ir prasības priekšmets un prasījums? Atbilde pamatot

Prasība par zaudējumu atlīdzības piedziņu ir piespriešanas prasība, un ar šādu prasību pieteiktais prasījums ir izspriežams tiesā prasības tiesvedības kārtībā.

Prasības priekšmets: zaudējumu atlīdzības 10 000 euro apmērā piedziņa.

Prasījums: piedzīt no Klāva Kāposta par labu Varim Skarbajam zaudējumu atlīdzību 10 000 euro apmērā.

3) norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus un, vadoties no kāzusā norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību.

Prasītāja pierādījumi:

1. Prasītāja paskaidrojumi – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis atbilstoši Civilprocesa likuma 104. panta pirmajai daļai, jo ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatots viņa prasījums, taču kā pierādījums tie tiks vērtēti, ja prasītājs savus paskaidrojumus pamatos ar citiem lietā iesniegtiem pārbaudītiem un novērtētiem pierādījumiem. Attiecināms pierādījums, jo prasītājs var sniegt ziņas par lietā nozīmīgiem apstākļiem, kuru patiesumu tiesa vērtēs kopsakarā ar citiem pierādījumiem.

2. Ekspertīzes atzinums – pieļaujams rakstveida pierādīšanas līdzeklis (Civilprocesa likuma 110. pants). Attiecināms pierādījums, jo pamato prasītāja paskaidrojumu par zaudējumu nodarīšanas cēloni.

3. Gunta kā liecinieka liecība – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis (Civilprocesa likuma 105. pants), pamatojot mutiski noslēgto līgumu ar Vari par vannas uzstādīšanu un apstiprinot zaudējumu nodarīšanas faktu no Vara puses. Attiecināms pierādījums, jo pamatotu prasītāja paskaidrojumu par Vari kā atbildīgo subjektu, ja tiesa izsauktu Gunti uz tiesas sēdi un viņš sniegtu liecību, vienlaikus nepastāvot Civilprocesa likuma 106. pantā esošiem apstākļiem.

4. Būvkomersanta sastādītā tāme – pieļaujams rakstveida pierādīšanas līdzeklis (Civilprocesa likuma 110. pants). Attiecināms pierādījums, jo pamato prasītāja paskaidrojumu par nodarīto zaudējumu apmēru.

5. Klāva sertifikāts – pieļaujams rakstveida pierādīšanas līdzeklis (Civilprocesa likuma 110. pants). Attiecināms pierādījums, jo pamato prasītāja paskaidrojumu par atbildīgo subjektu.

Atbildētāja pierādījumi:

1. Atbildētāja paskaidrojumi – pieļaujams pierādīšanas līdzeklis atbilstoši Civilprocesa likuma 104. panta pirmajai daļai, jo ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa iebildumi, taču kā pierādījums tie tiks vērtēti, ja atbildētājs savus paskaidrojumus pamatos ar

citiem lietā iesniegtiem pārbaudītiem un novērtētiem pierādījumiem. Attiecināms pierādījums, jo atbildētājs var sniegt ziņas par lietā nozīmīgiem apstākļiem, kuru patiesumu tiesa vērtēs kopsakarā ar citiem pierādījumiem.

2. Veikala kvīts - pieļaujams rakstveida pierādīšanas līdzeklis (Civilprocesa likuma 110. pants). Attiecināms pierādījums, jo pamato atbildētāja paskaidrojumu par, viņaprāt, atbildīgo subjektu, kas būtu veikala īpašnieks kā vannas pārdevējs.

Vadlīnijas

Kāzusa risinājuma vērtēšanā galvenā uzmanība jāpievērš studenta prasmei atbilstoši vērtēt konkrēto strīdu no tiesiskā viedokļa un pamatot savu viedokli, pareizi pielietojot tiesību studiju laikā iegūtās tiesību zināšanas un piemērojot atbilstošās tiesību normas. Ja risinājumā students atbilstoši noteicis prasījumu kopsakarā ar prasījuma pamata normu (Civillikuma 1779. pants, bet nav izslēgta arī vispārīgākas normas, t. i., Civillikuma 1635. panta pirmās daļas kā civiltiesiskās atbildības pamatnormas, norādīšana), atbilstoši piemērojis materiālo tiesību normas saistībā ar zaudējumu atlīdzības pienākumu, konstatējis vainas prezumpcijas civiltiesiskās atbildības modeļa piemērošanu kopsakarā ar Civillikuma 1782. pantu un vērtējis zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumus, kā arī atbilstoši atbildējis uz abiem procesuāliem jautājumiem, šāds studenta risinājums būtu vērtējams ar 7–10 ballēm atkarībā no risinājuma pamatojuma.

Izņēmums būtu, ja kāzusa risinājums satur būtisku (-us) trūkumu (-us), kuri atkarībā no risinājuma un procesuālo jautājumu atbildēm neļauj kāzusa risinājumu novērtēt ar sekmīgu vērtējumu vai noved pie vērtējuma samazināšanas kā, piemēram, Civillikuma 1782. panta nepiemērošana vai vainas prezumpcijas civiltiesiskās atbildības modeļa nepiemērošana (tas nozīmētu konstatēt, ka ir pamatots un apmierināms Vara prasījums pret dzīvokļa īpašnieku un vannas uzstādīšanas pasūtītāju Gunti, kas ir tiesiski kļūdaini), vannas pārdevēja kā vienīgā atbildības subjekta konstatēšana par kaitējuma nodarīšanu dzīvokļa applūdināšanas dēļ, zaudējumu atlīdzības pienākuma priekšnoteikumu nevērtēšana, pamatojuma trūkums risinājumā izteiktiem apgalvojumiem, neatbilstošas terminoloģijas izmantošana vai kāzusā norādīto apstākļu un argumentu nepamanīšana un nevērtēšana. Par terminoloģijas kļūdu netiek uzskatīts, ja materiālo tiesību normu terminoloģijas vietā lietota procesuālo tiesību normu terminoloģija (piemēram, "samaksas" vietā – "piedziņa"; "prasījuma" vietā – "prasība" u. tml.), ja vien šādas terminoloģijas lietojums kāzusa risinājumā ir konsekventi ievērots).